HOTĂRÂREA CURŢII (Camera a doua)

9 decembrie 2010 *

În cauza C-568/08,

având ca obiect o cerere de pronunţare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Rechtbank Assen (Ţările de Jos), prin decizia din 17 decembrie 2008, primită de Curte la 22 decembrie 2008, în procedura

Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie,

Van Spijker Infrabouw BV,

De Jonge Konstruktie BV

împotriva

Provincie Drenthe,

* Limba de procedură: olandeza.

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J. N. Cunha Rodrigues (raportor), președinte de cameră, domnii A. Arabadjiev, A. Rosas, A. Ó Caoimh și doamna P. Lindh, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,
grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie, Van Spijker Infrabouw BV și De Jonge Konstruktie BV, de H. Hoogwout, advocaat;

— pentru Provincie Drenthe, de M. Mutsaers și A. Hoekstra-Borzymowska, advocaten;

— pentru guvernul olandez, de doamna C. Wissels și de domnul Y. de Vries, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii M. Konstantinidis și S. Noë, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 14 septembrie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 1 alineatele (1) și (3) și a articolului 2 alineatele (1) și (6) din Directiva 89/665/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la aplicarea procedurilor privind căile de atac în ceea ce privește atribuirea contractelor de achiziții publice de bunuri și de lucrări (JO L 395, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 237), astfel cum a fost modificată prin Directiva 92/50/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992 (JO L 209, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 50, denumită în continuare „Directiva 89/665").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie, Van Spijker Infrabouw BV și De Jonge Konstruktie BV (denumite în continuare „Combinatie"), pe de o parte, și Provincie Drenthe (provincia Drenthe, denumită în continuare „Provincie"), pe de altă parte, cu privire la atribuirea unui contract de achiziții publice de lucrări.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Potrivit celui de al cincilea considerent al Directivei 89/665:

„întrucât, dată fiind perioada redusă a procedurilor de atribuire a contractelor publice, organismele competente în ce privește căile de atac trebuie, între altele, să fie autorizate să adopte măsuri provizorii pentru suspendarea unei astfel de proceduri sau a aplicării oricărei decizii ce poate fi luată de autoritatea contractantă; întrucât perioada redusă a procedurilor impune ca abaterile mai sus menționate să fie abordate de urgență”.

4 Articolul 1 alineatele (1) și (3) din Directiva 89/665 prevede:

„(1) În ceea ce privește procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice incluse în domeniul de aplicare al Directivelor 71/305/CEE, 77/62/CEE și 92/50/CEE, statele membre adoptă măsurile necesare pentru a garanta că deciziile luate de autoritățile contractante pot face obiectul unor căi de atac eficiente și, în special, cât mai rapide posibil, în condițiile enunțate la articolele următoare, în special la articolul 2 alineatul (7), pe motiv că deciziile menționate au încălcat dreptul comunitar în materie de contracte de achiziții publice sau normele interne de punere în aplicare a acestui drept.

[...]

(3) Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura că procedurile privind căile de atac sunt accesibile, în conformitate cu reglementări detaliate care pot fi stabilite de statele membre, cel puțin oricărei persoane care este sau a fost interesată de obținerea unui anumit contract public, achiziție de produse sau a unui contract public de lucrări și care a fost sau riscă să fie lezată de o presupusă încălcare. În special, statele membre pot pretinde ca persoana care formulează calea de atac să fi notificat, în prealabil, autoritatea contractantă asupra presupusei încălcări și asupra intenției sale de a formula calea de atac."

5 Articolul 2 alineatele (1)-(6) din Directiva 89/665 are următorul cuprins:

„(1) Statele membre asigură faptul că măsurile luate în privința procedurilor privind căile de atac menționate la articolul 1 includ prevederea unor competențe care să permită:

(a) adoptarea de măsuri temporare, cel mai rapid posibil și prin intermediul unor proceduri provizorii, în scopul corectării presupusei încălcări sau prevenirii lezării în continuare a intereselor respective, inclusiv măsuri de suspendare sau care să asigure suspendarea procedurii de atribuire a unui contract de achiziții publice sau a aplicării oricărei decizii luate de autoritatea contractantă;

(b) fie anularea, fie asigurarea anulării deciziilor luate în mod ilegal, inclusiv eliminarea specificațiilor tehnice, economice sau financiare discriminatorii din invitația la licitație, documentația de contract sau orice alte documente legate de procedura de atribuire a contractului;

(c) acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei încălcări.

(2) Competențele specificate la alineatul (1) pot fi acordate unor organisme separate, responsabile de diverse aspecte ale procedurii privind căile de atac.

(3) Procedurile privind căile de atac nu trebuie, ele însele, să producă un efect automat de suspendare a procedurilor de atribuire a contractului la care se referă.

(4) Statele membre pot prevedea că, în cazul în care instanța responsabilă examinează dacă este cazul să ia măsuri provizorii, aceasta poate ține seama de consecințele probabile ale acelor măsuri asupra tuturor intereselor susceptibile de a fi lezate, precum și asupra interesului public, și poate decide să nu aprobe astfel de măsuri în cazul în care consecințele negative ale acestora ar putea depăși efectele lor benefice. Decizia de a nu aproba adoptarea măsurilor provizorii nu aduce atingere nici unei alte revendicări a persoanei care solicită aceste măsuri.

(5) Statele membre pot prevedea că, în cazul în care se pretind daune interese pe motiv că o decizie a fost luată în mod ilegal, decizia contestată trebuie mai întâi anulată de către un organism care deține competențele necesare.

(6) Efectele exercitării competențelor menționate la alineatul (1) asupra unui contract încheiat după atribuirea acestuia sunt stabilite de legislația internă.

De asemenea, cu excepția cazurilor în care o decizie trebuie anulată înainte de acordarea daunelor interese, un stat membru poate prevedea ca, după încheierea unui contract în urma acordării sale, competențele organismului responsabil cu procedurile privind căile de atac sunt limitate la acordarea de daune oricărei persoane lezate de o încălcare."

6 În temeiul articolului 36 din Directiva 93/37/CEE a Consiliului din 14 iunie 1993 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări (JO L 199, p. 54) și, respectiv, al articolului 33 din Directiva 93/36/CEE a Consiliului din 14 iunie 1993 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de bunuri (JO L 199, p. 1), Directiva 71/305/CEE a Consiliului din 26 iulie 1971 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări (JO L 185, p. 5) și Directiva 77/62/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1976 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de bunuri (JO L 13, p. 1) sunt abrogate.

7 Articolul 82 din Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116) prevede că Directiva 92/50, cu excepția articolului 41, precum și Directivele 93/36 și 93/37 se abrogă. Trimiterile la toate aceste directive abrogate se interpretează în continuare ca trimiteri la Directiva 2004/18.

8 Potrivit articolului 7 litera (c) din Directiva 2004/18, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 2083/2005 al Comisiei din 19 decembrie 2005 (JO L 333, p. 28, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 276), această directivă era aplicabilă, între 1 ianuarie 2006 și 31 decembrie 2007, contractelor de achiziții publice de lucrări a căror valoare estimată, fără taxa pe valoarea adăugată (denumită în continuare „TVA"), era egală cu sau mai mare decât 5 278 000 de euro.

9 Articolul 9 alineatul (5) litera (a) din Directiva 2004/18 prevede:

„În cazul în care o lucrare preconizată sau un proiect de achiziții de servicii poate duce la atribuirea simultană a contractelor sub formă de loturi separate, se ține seama de valoarea globală estimată a totalității respectivelor loturi.

[…]”

Reglementarea națională

10 La momentul faptelor care au determinat litigiul din acțiunea principală, Regatul Țărilor de Jos nu adoptase măsuri specifice pentru transpunerea Directivei 89/665 în dreptul național, apreciind că legislația olandeză în vigoare corespundea deja cerințelor acestei directive.

11 Potrivit elementelor depuse la dosar, atribuirea contractelor de achiziții publice intră sub incidența dreptului privat, atribuirea unui contract de achiziții publice constituie un act de drept privat și deciziile prealabile atribuirii unui contract de achiziții publice adoptate de organele administrative sunt considerate acte pregătitoare de drept privat. Instanța civilă este competentă pentru judecarea litigiilor în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice atât în ceea ce privește adoptarea măsurilor provizorii, cât și procedura pe fond. Competența instanței administrative este exclusă, cu excepția cazului în care, prin lege, se prevede altfel.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

12 Din decizia de trimitere reiese că Provincie a decis să renoveze, în localitatea Emmen (Țările de Jos), două poduri mobile pe tronsonul de navigație Erica-Ter Apel. Acest tronson de navigație ar prezenta o mare importanță la nivel internațional. Uniunea Europeană ar fi acordat o subvenție în sprijinul acestui proiect, cu condiția ca lucrările să fie realizate într-un termen determinat care fusese stabilit la 1 iulie 2008.

13 Contractul de renovare a podurilor mobile a făcut obiectul unei cereri de ofertă la nivel european. Anunțul de participare din 13 iulie 2007 a fost publicat în Suplimentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

14 Ofertanții au fost supuși anumitor condiții în special în domeniul capacităților tehnice, al integrității și al solvabilității. Alte condiții vizau chiar ofertele, în special în ceea ce privește probele de care acestea trebuiau să fie însoțite. Criteriul atribuirii contractului era cel al prețului cel mai scăzut.

15 Anunțul de participare a fost modificat prin anunțul din 23 iulie 2007.

16 Ofertele, care trebuiau să fi fost depuse înainte de 19 septembrie 2007, au fost deschise la această dată, iar Provincie a întocmit un proces-verbal la finalizarea acestei operațiuni. În acest act s-a indicat, printre altele, că patru ofertanți depuseseră oferte și că oferta cu prețul cel mai scăzut, în valoare de 1 117 200 de euro, era cea a Machinefabriek Emmen BV (denumită în continuare „MFE”), în timp ce oferta Combinatie, în valoare de 1 123 400 de euro, se situa pe locul al doilea.

17 Prin scrisoarea din 2 octombrie 2007, Provincie a înștiințat Combinatie că intenționa să atribuie contractul MFE, deoarece oferta MFE era cea cu prețul cel mai scăzut, fără a furniza explicații mai ample.

18 Prin scrisoarea din 9 octombrie 2007, Combinatie s-a îndreptat împotriva acestei decizii, arătând că indicii serioase permiteau să se ridice îndoieli cu privire la faptul că MFE îndeplinea criteriile de atribuire a contractului. Această scrisoare a condus la o convorbire telefonică cu serviciile provinciale în cursul căreia a fost evocată problema dacă o întreprindere putea să se prevaleze de referințele precursoarei sale.

19 La 18 octombrie 2007, Combinatie a declanșat o procedură a măsurilor provizorii împotriva Provincie, solicitând judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii de la Rechtbank Assen să declare că oferta prezentată de MFE nu era validă, că întreprinderea Combinatie oferise cel mai mic preț și că Provincie trebuia să atribuie contractul acesteia din urmă în cazul în care ar fi procedat la atribuire.

20 Prin scrisoarea din 1 noiembrie 2007, Provincie a comunicat tuturor ofertanților retragerea cererii de ofertă pentru motivul că, în urma analizei procedurii de atribuire, efectuate de serviciile sale, s-a constatat că această procedură era afectată de astfel de vicii, încât nu era posibilă continuarea sa. Potrivit acestei scrisori, principalele vicii erau următoarele. În primul rând, cerința privind experiența a fost redusă de la 60 % la 50 % din valoarea contractului în cauză, iar cerința privind cifra de afaceri a fost redusă de la 150 % la 125 % din această valoare. În al doilea rând, perioada de referință pentru calculul cifrei de afaceri a fost prelungită de la 3 ani la 5 ani. În al treilea rând, criteriul experienței a fost modificat în sensul că acesta nu mai corespundea în totalitate criteriului cerut inițial. În sfârșit, aceste modificări au fost comunicate pe site-ul internet www.aanbestedingskalender.nl, iar nu pe site-ul internet pe care a fost publicată cererea de ofertă, și anume www.ted.europa.eu. În aceeași scrisoare, Provincie indica faptul că studia posibilitatea efectuării unei noi cereri de ofertă.

21 Combinatie a apreciat că scrisoarea din 1 noiembrie 2007 nu era un element suficient care să îi permită să își retragă cererea de măsuri provizorii, dar a modificat totuși concluziile acesteia.

22 La 9 noiembrie 2007, MFE a intervenit în procedura referitoare la măsurile provizorii la sugestia Provincie, solicitând judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii să îi atribuie ei contractul.

23 Prin hotărârea din 28 noiembrie 2007, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii de la Rechtbank Assen a considerat că MFE argumentase în mod convingător, cu ajutorul documentelor depuse cu ocazia procedurii de atribuire și comentate cu ocazia ședinței, cu privire la faptul că lucrările care fuseseră executate în trecut de Machinefabriek Hidding BV, devenită în cursul anului 2005 Synmet Engineering & Production BV, puteau să îi fie atribuite. Judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a constatat de asemenea că MFE îndeplinea condițiile impuse de Provincie în cererea de ofertă și că furnizase la timp informațiile necesare, că semnătura declarației modelul K depuse de reprezentantul MFE trebuia să fie considerată suficientă și că MFE depusese oferta cu prețul cel mai scăzut.

24 Judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a declarat că Provincie nu acționase în mod consecvent atunci când a definit criteriul cifrei de afaceri, precum și criteriul experienței și că în cererea de ofertă au fost introduse modificări de fond. Totuși, acesta a arătat că modificările fuseseră efectuate într-un stadiu precoce al procedurii de atribuire, că nu se constatase că aceste modificări fuseseră introduse în scopul de a-l favoriza pe vreunul dintre ofertanți și nici că anumiți terți prezentaseră o ofertă după ce proiectul a fost modificat. În aceste împrejurări, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a considerat că modificările nu erau de o astfel de importanță încât să permită să se concluzioneze că procedura de cerere de ofertă nu fusese suficient de transparentă.

25 Judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a apreciat că, având în vedere principiile egalității și încrederii legitime, precum și datorită bunei-credințe precontractuale, nu era permis ca Provincie, în acest stadiu al procedurii de atribuire, să atribuie același contract de achiziții publice de lucrări, în urma unei a doua cereri de ofertă, unei alte întreprinderi decât cea care îndeplinea condițiile impuse cu ocazia primei cereri de ofertă.

26 În consecință, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a interzis Provincie să atribuie contractul unei alte întreprinderi decât MFE și a declarat că această decizie are caracter executoriu provizoriu.

27 La 3 decembrie 2007, Provincie a atribuit contractul MFE.

28 La 11 decembrie 2007, Combinatie a formulat o acțiune incidentă la Gerechtshof Leeuwarden, solicitând suspendarea executării hotărârii judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii din 28 noiembrie 2007.

29 Prin hotărârea interlocutorie din 30 ianuarie 2008, Gerechtshof Leeuwarden a respins această cerere apreciind că MFE are un interes rezonabil în ceea ce privește executarea hotărârii pronunțate de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii.

30 Gerechtshof Leeuwarden a arătat că respectivul contract încheiat între timp între Provincie și MFE trebuia considerat ca fiind încheiat în mod valid și că, exceptând unele cazuri particulare, simplul fapt că procedura de cerere de ofertă este afectată de vicii nu determina ca această validitate să poată fi atacată. Gerechtshof menționată a concluzionat că singura acțiune de care mai dispunea Combinatie, în cazul în care era constatată o încălcare a legislației contractelor de achiziții publice, era o acțiune în despăgubiri.

31 La 19 decembrie 2007, Combinatie a formulat de asemenea apel împotriva hotărârii pronunțate în cadrul procedurii privind măsurile provizorii în vederea obținerii anulării acesteia și a atribuirii contractului. Aceasta s-a desistat de apelul menționat

după ce a luat cunoștință de hotărârea interlocutorie pronunțată de Gerechtshof Leeuwarden la 30 ianuarie 2008 și a decis să introducă la Rechtbank Assen împotriva Provincie o acțiune în repararea prejudiciului său. Citația în vederea înfățișării a fost emisă la 29 februarie 2008.

32 În cadrul acestei acțiuni, Rechtbank Assen consideră că decizia din 1 noiembrie 2007, prin care Provincie a decis să își revoce decizia de atribuire din 2 octombrie 2007 și să efectueze o nouă cerere de ofertă, este singura aplicare corectă a dreptului contractelor de achiziții publice. Rechtbank Assen apreciază că Provincie nu putea reduce cerința experienței de la 60 % la 50 % și cea a cifrei de afaceri de la 150 % la 125 %, că aceasta nu putea prelungi perioada de referință pentru calculul cifrei de afaceri de la 3 ani la 5 ani și că ar fi trebuit să publice modificările pe care le-a adus astfel cererii de ofertă pe același site internet ca cel pe care publicase această cerere de ofertă. Rechtbank Assen declară că, pentru aceste motive, intenționează să pronunțe o hotărâre definitivă care se va substitui celei pronunțate de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii. Rechtbank Assen consideră că, de vreme ce contractul a fost atribuit și lucrările au început deja sau chiar sunt probabil deja terminate, singura soluție este să se acorde eventual daune interese Combinatie.

33 Rechtbank Assen se întreabă dacă actul nelegal trebuie imputat Provincie, ținând seama de împrejurările în care acesta a fost săvârșit și de structura legală a protecției juridice în care a intervenit. În opinia acestei instanțe, interesele sociale considerabile invocate de Provincie și hotărârea judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii, precum și alegerea legiuitorului olandez de a institui un astfel de sistem juridic ar putea servi ca motiv de justificare.

34 În aceste condiții, Rechtbank Assen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) a) Articolul 1 alineatele (1) și (3) și articolul 2 alineatele (1) și (6) din Directiva 89/665 trebuie interpretate în sensul că sunt incompatibile cu un sistem în

care protecția juridică, pe care instanța națională trebuie să o garanteze în litigiile privind atribuirea contractelor de achiziții publice de drept european, este mai dificilă din cauza faptului că, în acest sistem, în care atât instanța administrativă, cât și cea civilă pot fi competente în ceea ce privește aceeași decizie și efectele ei, aceste instanțe pot pronunța decizii paralele contradictorii?

b) În acest context, este legal ca instanța administrativă să fie obligată să se limiteze la a se pronunța asupra deciziei de atribuire a contractului și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru care motiv și în ce condiții?

c) În acest context, este legal că Algemene wet bestuursrecht, care reglementează în general acțiunile cu care este sesizată instanța administrativă, nu permite sesizarea acesteia atunci când este vorba despre decizii privind încheierea unui contract de achiziții publice de lucrări de către autoritatea contractantă și unul dintre ofertanți și, în cazul unui răspuns afirmativ, pentru care motiv și în ce condiții?

d) Răspunsul la [a doua] întrebare prezintă importanță în această privință?

2) a) Articolul 1 alineatele (1) și (3) și articolul 2 alineatele (1) și (6) din Directiva 89/665 trebuie interpretate în sensul că se opun unui sistem în care, pentru a obține într-un timp scurt o decizie, singura procedură disponibilă este cea care se caracterizează prin faptul că, în principiu, are ca obiect să permită adoptarea cu celeritate a unei măsuri obligatorii, avocații nu au dreptul să prezinte concluzii, probele nu pot fi, în principiu, administrate decât în scris și dispozițiile legale privind probele nu sunt aplicabile?

b) În cazul unui răspuns negativ, același răspuns este valabil și în cazul în care hotărârea pronunțată nu conduce la stabilirea definitivă a raporturilor juridice și nu face parte dintr-un proces decizional cu valoare de lucru judecat?

c) Are importanță faptul că hotărârea pronunțată creează obligații numai în sarcina părților, deși ar putea exista și alte persoane interesate?

3) Este compatibil cu Directiva 89/665 faptul că un judecător delegat cu luarea măsurilor provizorii obligă autoritatea contractantă să adopte o decizie de atribuire a unui contract de achiziții publice care, în cursul judecării pe fond ulterioare, este declarată incompatibilă cu dispozițiile privind achizițiile publice din dreptul european?

4) a) În cazul unui răspuns negativ [la a treia întrebare], autoritatea contractantă trebuie considerată răspunzătoare în această privință și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce sens?

b) Același răspuns este valabil și în cazul în care la [a treia] întrebare se răspunde în sens afirmativ?

c) În cazul în care autoritatea contractantă ar trebui să repare prejudiciul, dreptul comunitar stabilește criterii în baza cărora acest prejudiciu trebuie constatat și evaluat și, în cazul unui răspuns afirmativ, care sunt aceste criterii?

d) În cazul în care autoritatea contractantă nu poate fi considerată răspunzătoare, dreptul comunitar permite imputarea răspunderii unei alte persoane și care este temeiul juridic al acestei imputări?

5) În cazul în care, în temeiul dreptului național sau al răspunsurilor date la întrebările de mai sus, este imposibil sau extrem de dificil în practică să se stabilească cui îi revine răspunderea, cum trebuie să procedeze instanța națională?"

Cu privire la întrebările preliminare

Observație introductivă

35 În temeiul articolului 1 alineatul (1) din Directiva 89/665, aceasta este aplicabilă în ceea ce privește procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice incluse în domeniul de aplicare al Directivei 71/305, această din urmă directivă fiind înlocuită prin Directiva 93/37, înlocuită, la rândul său, prin Directiva 2004/18.

36 Potrivit articolului 7 litera (c) din Directiva 2004/18, aceasta era aplicabilă, atât la data publicării anunțului de participare, cât și la data atribuirii contractului în discuție în acțiunea principală, contractelor de achiziții publice de lucrări a căror valoare estimată, fără TVA, era egală cu sau mai mare decât 5 278 000 de euro.

37 Potrivit deciziei de trimitere, cuantumul ofertei reținute în procedura aflată la originea acțiunii principale era de 1 117 200 de euro, TVA-ul fiind inclus.

38 Prin urmare, se pune problema dacă respectivul contract în discuție în acțiunea principală intră sau nu intră în domeniul de aplicare al Directivei 2004/18.

39 La 8 decembrie 2009, Curtea a adresat instanței de trimitere o cerere de clarificări în temeiul articolului 104 alineatul (5) din Regulamentul de procedură al Curții, pentru a preciza valoarea estimată a contractului în discuție în acțiunea principală și, în special, pentru a preciza dacă acest contract face parte dintr-o lucrare în sensul articolului 9 alineatul (5) litera (a) din directiva menționată, astfel încât ar trebui să se ia în considerare valoarea globală estimată a acestei lucrări.

40 Prin scrisoarea din 28 ianuarie 2010, primită la grefa Curții la 2 februarie 2010, instanța de trimitere a indicat că respectivul contract în discuție în acțiunea principală privește lucrări care fac parte dintr-un proiect mai extins, și anume restaurarea tronsonului de navigație Erica-Ter Apel, având o valoare estimată de 6 100 000 de euro.

41 Din acest răspuns este posibil să se deducă faptul că respectivul contract în discuție în acțiunea principală face parte dintr-o lucrare în sensul articolului 9 alineatul (5) litera (a) din Directiva 2004/18, a cărei valoare totală depășește pragul de aplicare al directivei. Prin urmare, este necesar să se considere că acest contract intră în domeniul de aplicare al acestei directive și, în consecință, în domeniul de aplicare al Directivei 89/665.

Cu privire la prima întrebare

42 Potrivit unei jurisprudențe constante, numai instanța națională, care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată, are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei hotărâri preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (a se vedea în special Hotărârea din 15 decembrie 1995, Bosman, C-415/93, Rec., p. I-4921, punctul 59, și Hotărârea din 2 aprilie 2009, Elshani, C-459/07, Rep., p. I-2759, punctul 40).

43 Cu toate acestea, Curtea a apreciat că nu se poate pronunța asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională atunci când este evident că interpretarea sau aprecierea validității unei norme de drept al Uniunii, solicitată de instanța națională, nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (a se vedea Hotărârile citate anterior Bosman, punctul 61, și Elshani, punctul 41).

44 Astfel cum rezultă din decizia de trimitere, prima întrebare este întemeiată pe premisa potrivit căreia, în cadrul dreptului național, atât instanța administrativă, cât și instanța civilă pot fi competente cu privire la aceeași decizie adoptată în cadrul atribuirii unui contract de achiziții publice, ceea ce ar putea conduce la adoptarea unor decizii jurisdicționale contradictorii.

45 Cu toate acestea, din observațiile prezentate Curții de guvernul olandez și de Comisia Comunităților Europene rezultă că, în dreptul olandez, instanța civilă are, ca regulă generală, o competență exclusivă pentru judecarea litigiilor în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice. Potrivit acestor observații, instanța administrativă este competentă în domeniu dacă o lege specială prevede acest lucru. În acest caz, această instanță ar avea o competență exclusivă. În dreptul olandez, ar fi exclus ca o instanță administrativă și o instanță civilă să fie, ambele, competente cu privire la același litigiu în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice.

46 Statuând în cadrul unei proceduri a întrebărilor preliminare, Curtea nu poate să se pronunțe asupra interpretării actelor cu putere de lege sau a normelor administrative naționale (a se vedea Hotărârea din 13 octombrie 1976, Saieva, 32/76, Rec., p. 1523, punctul 7, Hotărârea din 9 octombrie 1984, Heineken Brouwerijen, 91/83 și 127/83, Rec., p. 3435, punctul 10, precum și Hotărârea din 20 octombrie 1993, Phil Collins și alții, C-92/92 și C-326/92, Rec., p. I-5145, punctul 13).

47 Cu toate acestea, este cert că în acțiunea principală nu există niciun risc al existenței unor decizii contradictorii ca urmare a intervenției unei instanțe administrative, deoarece toate procedurile s-au desfășurat în fața instanțelor civile.

48 Potrivit informațiilor de care dispune Curtea, interpretarea dreptului Uniunii solicitată în cadrul primei întrebări nu are, așadar, nicio legătură cu obiectul acțiunii principale.

49 În consecință, prima întrebare trebuie considerată inadmisibilă.

Cu privire la a doua întrebare

50 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera a), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 89/665 se opune unui sistem în care, pentru a obține într-un timp scurt o decizie, singura procedură disponibilă este cea care se caracterizează prin faptul că, în principiu, are ca obiect să permită adoptarea cu celeritate a unei măsuri obligatorii, avocații nu au dreptul să prezinte concluzii, probele nu pot fi, în principiu, administrate decât în scris și dispozițiile legale privind probele nu sunt aplicabile.

51 Trebuie să se amintească, astfel cum precizează al cincilea considerent al Directivei 89/665, că perioada redusă a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice impune ca încălcările dispozițiilor de drept al Uniunii să fie abordate de urgență.

52 În vederea atingerii acestui obiectiv, articolul 1 alineatul (1) din Directiva 89/665 prevede punerea în aplicare în statele membre a unor căi de atac eficiente și, în special, cât mai rapide posibil împotriva deciziilor care au putut încălca dreptul Uniunii în domeniul achizițiilor publice sau reglementările de drept intern pentru transpunerea acestuia.

53 Mai exact, articolul 2 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată impune statelor membre să prevadă competențele care să permită „adoptarea de măsuri temporare, cel mai rapid posibil și prin intermediul unor proceduri provizorii, în scopul corectării presupusei încălcări sau prevenirii lezării în continuare a intereselor respective".

54 Întrucât articolul 2 alineatul (2) din aceeași directivă prevede că acele competențe specificate la articolul 2 alineatul (1) pot fi acordate unor organisme separate, responsabile de diverse aspecte ale procedurii privind căile de atac, rezultă în special că statele membre pot conferi competența de a adopta măsuri provizorii și cea de a acorda daune interese unor organisme separate.

55 Articolul 2 alineatul (3) din Directiva 89/665 prevede că procedurile privind căile de atac nu trebuie, ele însele, să producă un efect automat de suspendare a procedurilor de atribuire a contractului la care se referă. De aici rezultă că această directivă permite statelor membre să prevadă în legislația lor națională că pot fi solicitate măsuri suspensive, dacă este cazul, în proceduri distincte de cele care vizează fondul procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice.

56 Precizând că decizia de a nu aproba adoptarea măsurilor provizorii nu aduce atingere niciunei alte revendicări a persoanei care solicită aceste măsuri, articolul 2 alineatul (4) din directiva menționată admite de asemenea posibilitatea unei proceduri pe fond distincte de procedura care urmărește încuviințarea unor măsuri provizorii.

57 Astfel, este necesar să se considere că Directiva 89/665 lasă statelor membre o putere discreționară în alegerea garanțiilor procedurale pe care le prevede și a cerințelor de formă aferente acestora.

58 Trebuie să se arate că, întrucât caracteristicile procedurii referitoare la măsurile provizorii în cauză în acțiunea principală sunt inerente procedurilor care urmăresc adoptarea în cel mai scurt timp a măsurilor provizorii, acestea sunt conforme, ca atare, cu prevederile articolului 1 alineatul (1) și ale articolului 2 alineatul (1) litera (a) din Directiva 89/665.

59 Din cele prezentate mai sus rezultă că Directiva 89/665 nu se opune unui sistem în care, pentru a obține într-un timp scurt o decizie, singura procedură disponibilă este cea care se caracterizează prin faptul că are ca obiect să permită adoptarea cu celeritate a unei măsuri obligatorii, avocații nu au dreptul să prezinte concluzii, probele nu pot fi, în principiu, administrate decât în scris și dispozițiile legale privind probele nu sunt aplicabile.

60 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă analiza anterioară este aplicabilă și în cazul în care hotărârea privind măsurile provizorii nu conduce la stabilirea definitivă a raporturilor juridice și nu face parte dintr-un proces decizional cu valoare de lucru judecat.

61 Prin natura sa, o măsură provizorie nu stabilește în mod definitiv raporturile juridice. În plus, efectele produse de procesul decizional în care se integrează această măsură decurg din ordinea juridică a statului respectiv. În consecință, Directiva 89/665 nu se opune adoptării unei astfel de măsuri.

62 Prin intermediul celei de a doua întrebări litera c), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă are importanță faptul că hotărârea privind măsurile provizorii creează obligații numai în sarcina părților, deși ar putea exista și alte părți interesate.

63 Această parte a întrebării este întemeiată pe o ipoteză care nu se verifică în acțiunea principală. Astfel, în cadrul acestui litigiu, procedura referitoare la măsurile provizorii nu a fost limitată la reclamantă și la pârâtă, și anume la Combinatie și la Provincie. Dimpotrivă, un terț interesat, și anume MFE, a putut interveni pentru a-și apăra interesele, de altfel cu succes.

64 În consecință, nu este necesar să se răspundă la această parte a întrebării.

65 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 1 alineatele (1) și (3) și articolul 2 alineatele (1) și (6) din Directiva 89/665 nu se opun unui sistem în care, pentru a obține într-un timp scurt o decizie jurisdicțională, singura procedură disponibilă este cea care se caracterizează prin faptul că are ca obiect să permită adoptarea cu celeritate a unei măsuri obligatorii, avocații nu au dreptul să prezinte concluzii, probele nu pot fi, în principiu, administrate decât în scris, dispozițiile legale privind probele nu sunt aplicabile și hotărârea pronunțată nu conduce la stabilirea definitivă a raporturilor juridice și nu face parte dintr-un proces decizional cu valoare de lucru judecat.

Cu privire la a treia întrebare

66 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă Directiva 89/665 trebuie interpretată în sensul că se opune faptului ca un judecător delegat cu luarea măsurilor provizorii să oblige autoritatea contractantă să adopte o decizie de atribuire a unui contract de achiziții publice care, în cursul judecării pe fond ulterioare, va fi declarată incompatibilă cu Directiva 2004/18.

67 Astfel cum s-a amintit la punctul 42 din prezenta hotărâre, instanța națională are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții.

68 A treia întrebare adresată de instanța de trimitere este întemeiată pe premisa potrivit căreia, în acțiunea principală, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii obligă autoritatea contractantă să atribuie contractul în discuție MFE.

69 Potrivit constatărilor care figurează în decizia de trimitere, această premisă este inexactă. Astfel cum constată instanța de trimitere, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a interzis Provincie să atribuie contractul unei alte întreprinderi decât MFE. Cu toate acestea, din elementele depuse la dosar nu reiese că judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii ar fi impus Provincie să atribuie contractul MFE.

70 În această privință, drept răspuns la întrebarea adresată de Curte, Combinatie, guvernul olandez și Comisia au arătat că Provincie putea să tragă numeroase alte consecințe din hotărârea privind măsurile provizorii pronunțată la 28 noiembrie 2007, decât cea constând în atribuirea contractului în discuție în acțiunea principală către MFE.

71 În plus, din răspunsurile primite de Curte rezultă că Provincie ar fi putut renunța la atribuirea contractului sau la sesizarea unei instanțe pe fond ori chiar la introducerea unui apel împotriva hotărârii privind măsurile provizorii pronunțate la 28 noiembrie 2007 sau, în sfârșit, ar fi putut renunța să aștepte, înainte de atribuirea contractului, ca un eventual apel să fie formulat de Combinatie împotriva acestei hotărâri privind măsurile provizorii.

72 În ceea ce privește această a patra posibilitate, din dosar reiese că, la 11 decembrie 2007, Combinatie a formulat în mod efectiv un apel împotriva hotărârii privind măsurile provizorii, în timp ce Provincie atribuise contractul MFE la 3 decembrie 2007.

73 Rezultă că ipoteza potrivit căreia un judecător delegat cu luarea măsurilor provizorii a obligat autoritatea contractantă să adopte o decizie de atribuire a unui contract de achiziții publice nu se verifică în acțiunea principală.

74 În consecință, pentru a da un răspuns util instanței de trimitere, este necesară reformularea celei de a treia întrebări. Prin intermediul acestei întrebări, instanța națională urmărește de fapt să afle dacă Directiva 89/665 trebuie interpretată în sensul că se opune faptului că judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii, pentru a adopta o astfel de măsură, realizează o interpretare a Directivei 2004/18, care, ulterior, este calificată drept eronată de instanța de fond.

75 Astfel cum s-a subliniat la punctele 52-54 din prezenta hotărâre, Directiva 89/665 impune statelor membre să pună în aplicare cereri de măsuri provizorii împotriva deciziilor din domeniul contractelor de achiziții publice care pun în discuție o încălcare a dreptului Uniunii sau a normelor naționale care transpun acest drept.

76 Articolul 2 alineatul (2) din directiva menționată prevede că astfel de acțiuni pot fi tratate de organisme separate de cele responsabile pentru acțiunile pe fond, precum acțiunile în daune interese.

77 Având în vedere posibilitatea de a prevedea un astfel de sistem, nu se poate exclude ca judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii și instanța de fond, chemați să soluționeze în mod succesiv același litigiu, să rețină o interpretare divergentă a normelor de drept al Uniunii aplicabile. Pe de o parte, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii este chemat să pronunțe o decizie în cadrul unei proceduri de urgență în care atât administrarea probelor, cât și examinarea motivelor părților sunt în mod necesar mai sumare decât în cadrul procedurii pe fond. Pe de altă parte, intervenția judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii, contrar celei a instanței de fond, nu urmărește să departajeze în mod definitiv pretențiile care îi sunt prezentate, ci să protejeze provizoriu interesele prezente în cauză, dacă este cazul, prin evaluarea comparativă a acestora.

78 La articolul 2 alineatul (1) litera (a) și alineatul (4) din Directiva 89/665, legiuitorul Uniunii a recunoscut natura specifică a misiunii judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii, subliniind în mod deosebit caracterul provizoriu al măsurilor luate de judecătorul menționat.

79 Este inerent sistemului căilor de atac prevăzut de această directivă faptul că instanța de fond poate reține o interpretare a dreptului Uniunii și în special a Directivei a 2004/18, diferită de cea a judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii. O astfel de divergență de apreciere nu implică faptul că un sistem jurisdicțional precum cel în discuție în acțiunea principală nu îndeplinește cerințele Directivei 89/665.

80 În consecință, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că Directiva 89/665 trebuie interpretată în sensul că nu se opune faptului că judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii, pentru a adopta o astfel de măsură, realizează o interpretare a Directivei 2004/18, care, ulterior, este calificată drept eronată de instanța de fond.

Cu privire la a patra întrebare

81 Prin intermediul celei de a patra întrebări literele a) și b), instanța de trimitere dorește, în esență, să se stabilească dacă o autoritate contractantă trebuie considerată răspunzătoare, deși a adoptat o decizie de atribuire a unui contract de achiziții publice în urma unei hotărâri în acest sens a judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii și această decizie a fost declarată, în cursul judecării pe fond ulterioare, incompatibilă cu normele Uniunii din domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice.

82 Aceste întrebări se întemeiază pe ipoteza în care, în acțiunea principală, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii obligă autoritatea contractantă să atribuie contractul în discuție unui anumit operator.

83 Or, astfel cum s-a expus la punctele 69-73 din prezenta hotărâre, această ipoteză nu se verifică în acțiunea principală.

84 În aceste condiții, nu este necesar să se răspundă la a patra întrebare literele a) și b).

85 Prin intermediul celei de a patra întrebări litera c), instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în ipoteza în care autoritatea contractantă trebuie să repare prejudiciul rezultat dintr-o încălcare a dreptului Uniunii în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, dreptul Uniunii furnizează criterii în temeiul cărora prejudiciul trebuie constatat și evaluat și, în cazul unui răspuns afirmativ, care sunt aceste criterii.

86 Articolul 2 alineatul (1) litera (c) din Directiva 89/665 indică în mod clar că statele membre trebuie să prevadă posibilitatea de a acorda daune interese în caz de încălcare a normelor de drept al Uniunii în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, dar nu conține nicio precizare nici cu privire la condițiile în care o autoritate contractantă poate fi considerată răspunzătoare, nici cu privire la stabilirea cuantumului despăgubirilor la plata cărora aceasta poate fi obligată.

87 Această dispoziție constituie o concretizare a principiului răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile. Potrivit unei jurisprudențe dezvoltate după adoptarea Directivei 89/665, dar constantă după acest moment, principiul menționat este inerent ordinii juridice a Uniunii. Curtea s-a pronunțat în sensul că particularii vătămați au un drept la repararea prejudiciului dacă sunt îndeplinite trei condiții, și anume ca norma de drept al Uniunii încălcată să aibă ca obiect conferirea de drepturi particularilor, încălcarea acestei norme să fie suficient de gravă și să existe o legătură directă de cauzalitate între încălcarea obligației și prejudiciul suferit de particulari (Hotărârea din

19 noiembrie 1991, Francovich și alții, C-6/90 și C-9/90, Rec., p. I-5357, punctul 35, Hotărârea din 5 martie 1996, Brasserie du pêcheur și Factortame, C-46/93 și C-48/93, Rec., p. I-1029, punctele 31 și 51, precum și Hotărârea din 24 martie 2009, Danske Slagterier, C-445/06, Rep., p. I-2119, punctele 19 și 20).

88 În stadiul actual, jurisprudența Curții nu a enunțat, în ceea ce privește căile de atac în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, criterii mai detaliate în temeiul cărora prejudiciul trebuie constatat și evaluat.

89 În ceea ce privește legislația Uniunii, trebuie să se arate că Directiva 89/665 a fost amplu modificată prin Directiva 2007/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2007 de modificare a Directivelor 89/665/CEE și 92/13/CEE (JO L 335, p. 31), adoptată după data faptelor care au determinat acțiunea principală. Totuși, cu această ocazie, legiuitorul Uniunii s-a abținut să adopte dispoziții cu privire la acest aspect.

90 În lipsa dispozițiilor Uniunii în acest domeniu, revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru sarcina de a stabili criteriile în temeiul cărora trebuie constatat și evaluat prejudiciul care rezultă dintr-o încălcare a dreptului Uniunii în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 19 iunie 2003, GAT, C-315/01, Rec., p. I-6351, punctul 46, precum și Hotărârea din 30 septembrie 2010, Strabag și alții, C-314/09, Rep., p. I-8769, punctul 33), în măsura în care sunt respectate principiile echivalenței și efectivității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iulie 2006, Manfredi și alții, C-295/04-C-298/04, Rec., p. I-6619, punctul 98).

91 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii nu trebuie să fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile acțiunilor similare de drept intern (principiul echivalenței) și nu trebuie să facă practic imposibilă

sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (principiul efectivității) (a se vedea în special Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral, 33/76, Rec., p. 1989, punctul 5, Hotărârea din 13 martie 2007, Unibet, C-432/05, Rep., p. I-2271, punctul 43, Hotărârea din 15 aprilie 2008, Impact, C-268/06, Rep., p. I-2483, punctul 46, precum și Hotărârea din 8 iulie 2010, Bulicke, C-246/09, Rep., p. I-7003, punctul 25).

92 În consecință, trebuie să se răspundă la a patra întrebare litera c) că, în ceea ce privește răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile, particularii vătămați au un drept la repararea prejudiciului dacă norma de drept al Uniunii încălcată are ca obiect conferirea de drepturi particularilor, dacă încălcarea acestei norme este suficient de gravă și dacă există o legătură directă de cauzalitate între încălcarea obligației și prejudiciul suferit. În lipsa unor dispoziții de drept al Uniunii în acest domeniu, în cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru sarcina de a stabili criteriile în temeiul cărora trebuie constatat și evaluat prejudiciul care rezultă din încălcarea dreptului Uniunii în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, în măsura în care sunt respectate principiile echivalenței și efectivității.

93 Având în vedere acest răspuns, nu este necesar să se răspundă la a patra întrebare litera d).

Cu privire la a cincea întrebare

94 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească cum trebuie să procedeze instanța națională în cazul în care este imposibil sau extrem de dificil în practică să se determine cui îi revine răspunderea.

95 Ţinând seama de răspunsurile date la întrebările anterioare şi având în vedere dosarul cauzei, niciun element nu indică faptul că aceasta este situaţia în acţiunea principală.

96 Prin urmare, această întrebare nu necesită un răspuns.

Cu privire la cheltuielile de judecată

97 Întrucât, în privinţa părţilor din acţiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanţa de trimitere, este de competenţa acesteia să se pronunţe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observaţii Curţii, altele decât cele ale părţilor menţionate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

1) Articolul 1 alineatele (1) şi (3) şi articolul 2 alineatele (1) şi (6) din Directiva 89/665/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege şi a actelor administrative referitoare la aplicarea procedurilor privind căile de atac în ceea ce priveşte atribuirea contractelor de achiziţii publice de bunuri şi de lucrări, astfel cum a fost modificată prin Directiva 92/50/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992, nu se opun unui sistem în care, pentru a obţine într-un timp scurt o decizie jurisdicţională, singura procedură disponibilă este cea care se caracterizează prin faptul că are ca obiect să permită adoptarea cu celeritate a unei măsuri obligatorii, avocaţii nu au dreptul să prezinte concluzii, probele nu pot fi, în principiu, administrate decât în scris, dispoziţiile legale privind probele nu sunt aplicabile şi

hotărârea pronunțată nu conduce la stabilirea definitivă a raporturilor juridice și nu face parte dintr-un proces decizional cu valoare de lucru judecat.

2) **Directiva 89/665, astfel cum a fost modificată prin Directiva 92/50, trebuie interpretată în sensul că nu se opune faptului că judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii, pentru a adopta o astfel de măsură, realizează o interpretare a Directivei 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, care, ulterior, este calificată drept eronată de instanța de fond.**

3) **În ceea ce privește răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile, particularii vătămați au un drept la repararea prejudiciului dacă norma de drept al Uniunii încălcată are ca obiect conferirea de drepturi particularilor, dacă încălcarea acestei norme este suficient de gravă și dacă există o legătură directă de cauzalitate între încălcarea obligației și prejudiciul suferit. În lipsa unor dispoziții de drept al Uniunii în acest domeniu, în cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru sarcina de a stabili criteriile în temeiul cărora trebuie constatat și evaluat prejudiciul care rezultă din încălcarea dreptului Uniunii în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, în măsura în care sunt respectate principiile echivalenței și efectivității.**

Semnături